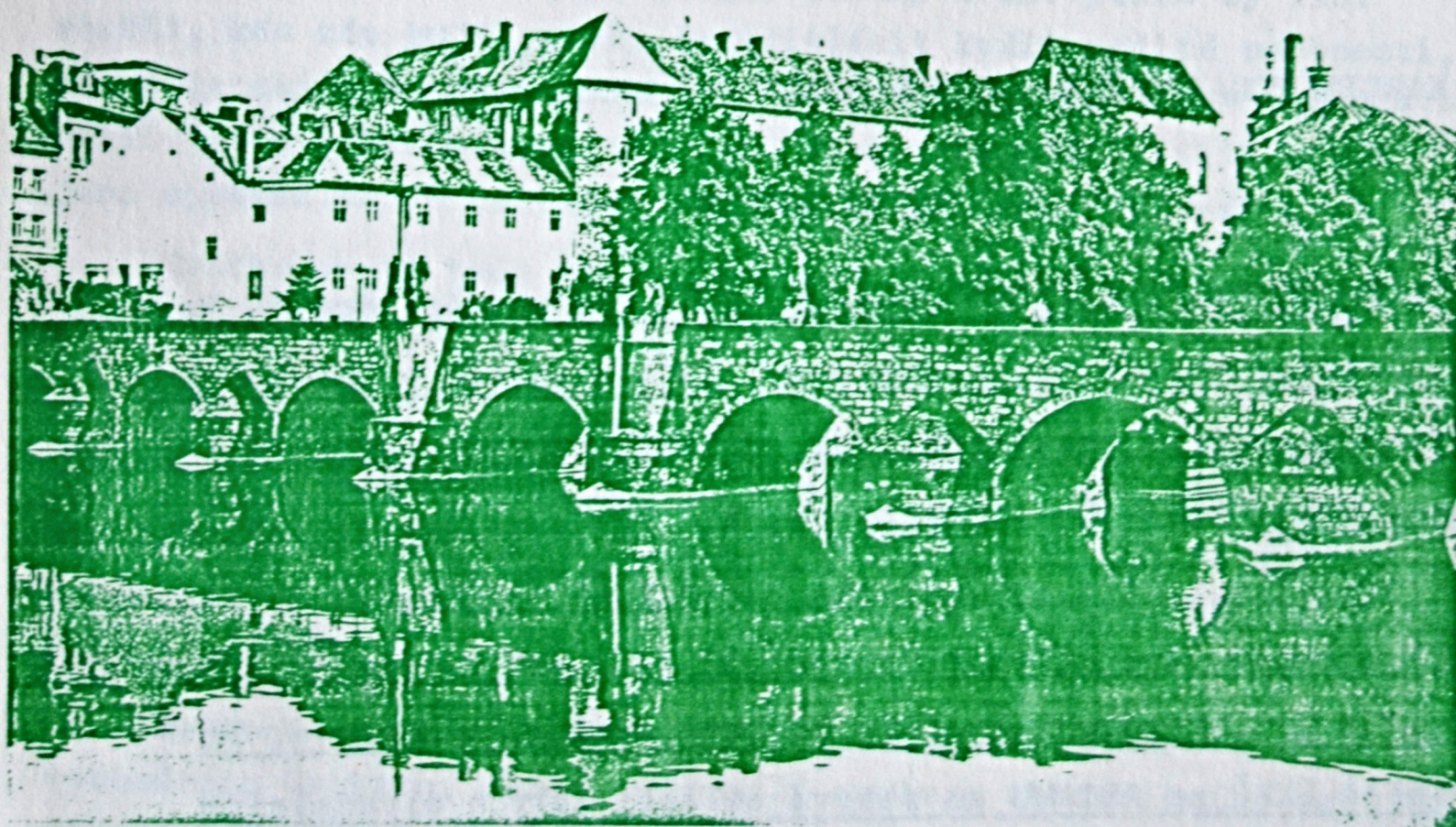

ŠRÁMKŮV PÍSEK

ZPRAVODAJ

č. 2

KVĚTEN 1992

Byly kdysi časy, že když kritik pochválil hru, bylo
zaručeně plné divadlo.

Někteří nepřiliš čestní jedinci toho
zneužívali.

Později přišly časy, že když kritik hru pochválil, bylo
divadlo prázdné, a když ji strhal, plné.

Někteří rafinovanější jedinci mezi kritiky toho rovněž
zneužívali.

Teprve nyní nastala doba, kdy už kritika nemůže zneužívat
svého výsadního postavení.

Ať hru pochválí, nebo strhá, divadlo je tak jako tak
prázdné.

(J. R. Pick: 7 kytic pro buvola, Mladá fronta 1966)

S KARLEM TOMASEM O ŠRÁMKOVĚ PÍSKU A O KARLU TOMASOVI

Bludný kruh

Karel Tomas (1958) - ženatý, otec pětíměsíční dcery. Po absolvování vysoké školy nastoupil jako archivář v Lobkovickém rodinném archivu (zaměstnavatel KS SNB). Po vojně se stal inspektorem kultury KNV Ústí nad Labem, pak pracoval dva měsíce jako myč nádobí a v roce 1986 přijal místo v ÚKVČ. Zde měl na starost divadlo "dospělých pro dospělé" a "divadlo dospělých pro děti" a mj. organizoval čtyři ročníky Jiráskova Hronova. Po přeměně ÚKVČ na ARTAMU se zabývá oblastí malých divadelních forem a zahraničních styků. Na přípravě Šrámkova Písku se podílí podruhé. V amatérském divadle působil i aktivně (převážně u souborů "klasického" typu) od roku 1978. Po několika letech

útlumu vlastní tvůrčí činnosti se K. Tomas pokouší reaktivovat v rámci souboru AHA! z Lysé nad Labem.

Zájem o letošní dílnu Šrámkova Písku je až katastrofálně malý - pouhých 11 účastníků. Kde je podle tebe pes zakopán?

Loni jsme pořádali ŠP mimořádně na podzim, protože se našly peníze, které jsme museli do konce roku utratit. Přesto se na semináře přihlásila asi pětina ze všech oslovených lidí; přijelo jich asi 40. Příčin, proč je letos situace takováto, přesto že se informace o ŠP mohla dostat k více než tisícovce potenciálních zájemců, vidím několik.

Za prvé: dnes už není tak jednoduché uvolnit se v pracovním týdnu; k tomu si připočti maturitní týden, zápočtový týden a volby. A podobné je to i u lektorů, kterých jsme oslovili přes třicet. Tím vlastně vznikl jakýsi bludný kruh: pokud by lidé věděli, kdo zde bude, mohli se přihlásit kvůli určité osobnosti, která je zajímavá. Ale takhle šli "do prázdna". Postupně nám odřekli třeba i lektori, kteří svou účast již přislíbili, a tak jsme opravdu až do poslední chvíle sháněli kvalitní náhradu.

Trochu by to tady mohlo obživnout o víkend, kdy vystupují jednotlivé soubory a má přijet kolem sta lidí.

Pokud vím, tak se v amatérském divadle dosud neobjevily nové výrazné osobnosti, jako byli svého času např. Petr Lébl nebo J. A. Pitínský. Jak vypadá současná špička, se dozvíme v příštích dnech. Máš přehled o divadelních aktivitách v různých krajích?

Regionální kola uspořádali pouze na severní Moravě a ve východních Čechách. Jinde přiřadili soubory netradičního zaměření k tradiční přehlídce, protože jich neměli dost na pře-

hlídku samostatnou. Na krajské úrovni se ještě nedá tak přísně posuzovat úroveň vystupujících - jedná se o první stupeň, na němž vstupují do konfrontace s kolegy, ale přeci jen kvalita severomoravské přehlídky (5 souborů) byla oproti východočeské (asi 20 souborů) mnohem nižší. Ve východních Čechách je patrné, že zůstala zachována kontinuita práce KKS - dnes agentura Impuls a hradecké ZUŠ. Budoucnost mají ovšem i zdejší soubory nejistou, přešla-li by totiž veškerá organizace kulturní činnosti přímo pod města, není jisté, zda by i na městských úřadech měli zájem podporovat aktivity v rámci celého kraje.

V netradičním a autorském amatérském divadle jsem zatím také žádnou novou výraznější osobnost nepotkal. Zajímavé však je, i když to neplatí všeobecně, že sílí tradiční divadelní soubory (např. na vesnicích). Jako by získaly nové podněty a chuť do práce. Což se projevovalo hlavně na přehlídce v Třebíči.

Jak vidíš budoucnost Šrámkova Písku a ARTAMY?

Budou-li peníze a budou-li místní a jiné orgány ochotné Šrámkův Písek pořádat, pak by touhle dobou patrně byla pouze víkendová přehlídka, o kterou je zájem i letos. Dílna by se uspořádala o "rozšířeném" víkendu, případně by trvala celý týden, nejspíš však někdy o prázdninách. Jakýmsi předobrazem budoucí podoby dílny ŠP se možná stane dílna, kterou vede Fin Timo Mäkinen, a jež je sice součástí Jiráskova Hronova, ale hraje se částečně z rozpočtu ŠP. Dílna začíná týden před JH a další týden pokračuje přímo v Hronově. Pořádáme ji ve spolupráci se Sdružením divadelních aktivit a zúčastnit se jí může 12 zájemců; základní podmínkou je však znalost angličtiny.

Existují názory, že by se ARTAMA měla zrušit a starost o akce, které pořádá, by na sebe převzaly zájmové organizace. Jenomže žádná z nich nepodchycuje většinu amatérských divadelníků. Tím, že nefunguje síť krajů a okresů, působí ARTAMA jako koordinační a informační centrum. Vydáváme zpravodaje; v nich jsou všechny základní údaje o přehlídkách, dílnách apod.: ČARTAMAN, Výkřičník, Kormidlo a Tvořivou dramaturgii.

Nevím, zda budeme potřební pro ministerstvo, ale ukazuje se, že pro divadla zřejmě užiteční jsme.

Za hudebního doprovodu muzikálu Chorus Line s Karlem Tomášem rozprávěl

Zdeněk Aleš Tichý

K D O S E S K R Ý V Á N A K O N C I C H O D B Y ?

Zabočíte-li zákulisním labyrintem Šrámkova divadla doprava, dojdete až na konec chodby ke dveřím s nápisem Š A T N A 1. Taky se jí tu říká "velká šatna", protože její rozměry jsou opravdu prostorné. Za těmito dveřmi sídlí pět seminářistů a JAROSLAVA ŠIKTANCOVÁ - režisérka, absolventka katedry režie na pražské DAMU. Z inscenací, které vytvořila, jmenujme Romské pohádky v Zápačeském divadle v Chebu, Corneillovu Magickou komedii v Divadle F.X. Šaldy v Liberci, Mussetovu hru Se srdcem divno hrát v Divadle E.F. Buriana v Praze. V současné době se opět chystá do Chebu, kde bude režisovat Audibertiho Princeznu Alariku. Na její režijní práci měla jistě vliv i léta spolupráce s Miroslavem Macháčkem, od něhož získala poctivý přístup k textu a práci s herci. Inscenace Jarky Šiktancové charakterizuje smysl pro ryzi divadelnost, jevištní imaginaci a zvláštní poezie a tajuplnost sdělení, která jakoby část aktivity nechávala na fantazii diváka. Kromě své režijní práce Jarka Šiktancová také učí - v tomto roce učila na Konzervatoři Jaroslava Ježka v Praze a v příštím roce bude učit na DAMU. A do třetice je také schopna o divadle zajímavě psát - například v časopisech Loutkář nebo Svět a divadlo.

Seminář, který Jarka vede, se zabývá prací s textem. Jako předlohu zvolila pohádku H. C. Andersena Přezůvky štěstěny.

Deset minut před zahájením prvního semináře jsem položila Jarce otázku :

Jaká je tvoje představa o semináři a co od práce seminaristů očekáváš ?

J.Š. : "Pokud vím, jedna část dílny je zaměřená na pohyb a improvizaci. Ta část dílny, se kterou budu pracovat já, by se měla pokusit o proniknutí k textu a jeho možnostem. Zvolila jsem záměrně pohádku jakožto přístupný a lidem příjemný text a to pohádku známého autora, ale přitom nepřiliš známou. Měli bychom se dostat od povídání o pohádce jako takové k specifické Anderse- nových pohádek a k zvláštnosti téhle pohádky. Byla bych ráda, kdyby se to všechno odehrávalo cestou rozhovoru, reakcí, dialo- gu, oponování, vlastních názorů na přečtený text.

V další fázi bychom se mohli pokusit třeba vzít si kousek textu - tahle pohádka je ostatně dost přehledně členěná - a poku- sit se ho třeba převést do dialogu, říci si, jestli se hodí lépe pro loutky nebo film, letmo se dotknout všech oblastí a jejich specifiky. Tohle všechno je ale závislé na seminaristech, může se třeba vytvořit i opozice, antipohádka, co já vím. O lidech, s nimiž začnu za pár minut pracovat, nevím vůbec nic - jestli se zabývají divadlem, jsou členy nějakého souboru, hrajou nebo se zajímají spíš o režii... O to je to lákavější. Je nás pět a každý jiný a z toho už může vzniknout skupina s určitými ná- zory a protinázory..."

Je nás pět : Hanka, Monika, Helena, Petr a Ondra. Každý odjinud a každý s jinou mírou zkušeností s divadlem. Seminář zahajujeme otázkou, proč na Šrámkův Písek přijeli a co od divadla vlastně očekávají ? Spektrum odpovědí je široké : "Divadlo mě zajímá jako místo setkávání, způsob seberealizace, pomůže mi řešit problémy v životě - divadlo jsem nikdy nehrála, ale zají- má mě - k divadlu jsem přišel až na učilišti, kdy bylo potřeba něco dělat - začala jsem s maňáskovým divadlem ve škole - zkouše- la jsem se dostat na konzervatoř, když mi bylo patnáct, dneska studuju divadelní školu..."

PROGRAM

Čtvrtek večer : dílny: Igor Samotný /se skupinou Jarky Šiktancové/
Jumping Hamada

Na jevišti Divadla Fráni Šrámka lze večer shlédnout operetu
Cikánský baron v nastudování Hudebního divadla v Karlíně.
Představení jest v jazyce německém!

Pátek : dílny dle programu

20,00 Jumping Hamada - "Tancuj, když ve větru zní zvonek"
22,00 Běžná hlava Praha - "Buďte vítán, Montagu"

Upozornění: Posledním jídlem v Divadelní kavárně je páteční oběd!
Páteční večere se podává již ve škole za divadlem!!!

Zpravodaj připravila redakce v tomto skromném složení:

Radmila Hrdinová - redaktorka "matérské scény"
Zdeněk Aleš Tichý - redaktor Lidových novin

A jaké divadlo je přitahuje ? "Divadlo jednoho herce, protože obdivuju, že jeden herec je schopný udržet tak soustředěnou pozornost, přenášet na lidi city, něco jim dát..."
"Divadlo, které je akční, má jednání". /jako příklad uvedena Tarantova režie Kupce benátského/. "Divadlo, které obráží stav duše, city". "Divadlo, které baví, prostě divadlo - jen tak!"

Od rozpravy o divadle se dostáváme k rozprávě o pohádce, o tom, co to je, zda musí vždycky dobro zvítězit nad zlem, co by měla mít kladná postava a co záporná, jaké jsou naše oblíbené pohádky a proč... Zkoušíme si i míru své imaginace nad známou dvojicí Romeo a Julie. Některé představy svědčí o fantazii vskutku nevšední. No řekněte, napadlo by vás, že Julie může inspirovat představu loutny, lastury, lísky nebo triangu, zatímco Romeo se pohybuje v široké škále zvířecích typů: chrt, tygr, leopard, medvěd, kůň? A jejich láska může být zrovna tak rychle rozkvetlou a opadanou magnólií jako raněným ptákem či poplašnou sirénou?

Začínáme si číst Andersenovy Přezůvky Štěstěny a konfrontujeme je se svými představami o textu. Fantazie začíná pracovat a najednou zjišťujeme, že jaksi je ještě cosi, co je skryté za textem, co pan Andersen nenapsal. Nebo napsal? A jenom někdo to dokáže přečíst? Jaká je paní Štěstěna a jaká paní Starost? Kdo se to vlastně sešel v Østergade, jaká to byla společnost a proč? Jak vypadali a co si mysleli? To jsou otázky, které vzrušují každého potenciálního inscenátora jakéhokoli textu. A přestože my máme do inscenování Andersena ještě daleko, vydáváme se na tuhle vzrušivou cestu vlastního přístupu k textu. Tak. Tohle je tedy pětice, která se skrývá na konci chodby.
/Na konci prvního jednání - prvního dne semináře, ve středu 27. května 1992./

Radka Hrdinová

JUMPING HAMADA PARDUBICE - TANCUJ, KDYŽ VE VĚTRU ZNÍ ZVONEK

Soubor divadla pohybu nezakrývá svoji inspiraci leningradsko-pražským souborem Děrevo, vzniklou na základě společné průběžné práce obou souborů. Jde o pohybovou improvizaci v několika blocích kolem záchytných bodů /někdy je stanoven výchozí bod či cíl, někdy téma, jindy základní charakterové vymezení postav/ a na vybranou hudbu. Soubor se přizpůsobuje prostoru na místě. Jeho improvizace jsou na hranici divadla a obřadu, na hranici uměleckého artefaktu a společného prožitku. Soubor je lépe připraven pohybově technicky než v udržení míry podílu tématu, a tedy i jeho sdělnosti. Tím trpí i rytmická stránka představení, ve které dominuje provedení včetně hudby nad téměř absentujícím tematickým či významovým obloukem. U podobných souborů /jako je např. i Děrevo/ jde obvykle o sdělení životního pocitu, názoru, o způsob existence této vyčleněné divadelní a lidské komunity.

V případě souboru Jumping Hamada /snad : Skákající kamenná poušť/ jde spíše o hledání divadelního názoru, který však s životní filozofií souboru nemusí být vždy zajedno.

Karel Tomas

/Psáno v Turnově a v Praze v březnu - dubnu 1992/.

SKÁKAJÍCÍ KAMENNÁ POUŠŤ = JUMPING HAMADA

/O práci souboru Jumping Hamada s jeho členy Jiřím Dobešem a Michalem Zahradníkem/

O vašem souboru se traduje, že jste vznikli pod vlivem souboru Děrevo. Jak to vlastně bylo ?

Vznikli jsme daleko dřív. Úplný začátek byla spolupráce s Hubertem Krejčím. Jirka začínal v Praze v souboru Niny Vangeli. Navíc jsme se odráželi od Martince a toho, co jsme věděli o Grotowském. Děrevo jsme poznali při jeho prvním hostování v Praze. V mnohém jsme se s nimi ztotožnili. Jsou pro nás velkou inspirací, Anton Adasinský je silná osobnost. Náš vztah k nim by se dal přirovnat k satelitu. Ale na některé věci přicházíme paralelně.

Děrevo funguje jako více či méně uzavřená komunita. A vy ?

Nevíme přesně, jak to nazvat, snad volnější komunita, snad skupina spřízněných lidí. Máme své rodiny, své manželky, děti. Na rozdíl od Děreva nám taky chybí ten vlastní dům, že. Jsme otevřený dům bez domu.

Jak byste sami sebe charakterizovali. Jako pohybové alternativní divadlo ?

Před pár měsíci bychom se asi termínu divadlo bránili. Naše práce směřovala dovnitř skupiny, teprve v posledních měsících hledáme tvar, který by mohl zapůsobit na diváka, vlastně divadelnější tvar. Je to, jako když energii, kterou načerpáte, potřebujete někam předat. Ale svým způsobem zase tak nezáleží na vystoupeních, na výsledcích práce, protože důležité je, co se děje uvnitř skupiny. Představení máme tak jednou, dvakrát za měsíc, to je různé, závisí to na příležitostech.

Co pro vás znamená představení. Je to improvizace ?

Říkáme tomu improvizace, ale jde spíše o společnou výpověď. Naše první věci byly totální improvizací, nic nebylo domluvené. A stávalo se, že jsme ztratili kontakt s divákem, minuli se s jeho časem, takže buď ztrácel zájem o představení příliš dlouhé nebo naopak. Dnes si domlouváme "zařídlo", určité signály, části, témata...

Jakou roli ve vaší práci hraje hudba ?

Skupina žije hodně hudbou, posloucháme stejnou hudbu v určitém období. Hudba nám pomáhá věci scelovat. V poslední době, po určitých zkušenostech s exteriérovou prací, se soustředujeme spíše než k hudbě k práci se zvukem, k cestě za slovem.

Co pro vás znamená práce na Šrámkově Písku ?

Především asi vůbec možnost práce, tři dny soustředěné práce. Každý z nás má zaměstnání, chodí do školy, někteří v Praze. My jsme všichni z Pardubic, ale někteří z nás jsou v Praze, pracují s Děrevem atd. Takže času je málo. Na druhé straně už můžeme dneska pracovat každý na sobě, cvičit, udržovat se,

pracovat. Ale máme pocit, že děláme málo. Takže každé takovéhle zastavení je dobré. Navíc takový festival znamená možnost hrát před publikem, ověřit si, co to udělá, načerpat energii. V Pardubicích jako v Praze hrajeme více méně pro určitý uzavřený okruh lidí.

Zkusili jste hrát na ulici?

Zkoušeli jsme před časem pouliční klauniádu. Tento způsob hraní nás láká, odhodláváme se, zkoumáme své možnosti. Možná to zkusíme i tady...

A na závěr ještě otázka - proč právě Jumping Hamada? Odkud ten název?

No, o tom existují různé dohady, takže by bylo načasе uvést je na pravou míru. Jedno z prvních našich vystoupení bylo pro Hradec, pro paní Císařovou. A tehdy jsme se ještě nijak nejmenovali a přitom bylo potřeba mít název, už kvůli plakátu. Tak jsme vzali geomorfologický atlas a začali listovat...

Geomorfologický atlas? Proč?

My jsme předtím asi rok dělali na projektu "kameny". A tak jsme listovali a prohlíželi fotky, co by se nám líbilo. Nakonec nás zaujal obrázek a název kamenné pouště - hamada. Tak jsme byli Hamada. Nejdřív jen Hamada, pak nás inspiroval Vladimír Hulec k přídavku "jumping" - skákající. Že prý pořád skáče.

/rozmlouvala Radka Hrdinová/

IGOR SAMOTNÝ - LEKTOR ŠRÁMKOVA PÍSKU 1992

Divadlo budoucnosti

Ing. Igor Samotný (1962) je zakladatelem Sdružení divadelních aktivit, jež sídlí v Brně. Inicipoval také vznik Divadelní školy, kde mj. působí B. Srba, J. Kopecký, L. Kundera, P. Oslzlý, H. Krejčí a další osobnosti především z okruhu Divadla Husa na

provázku a Ha-Divadla. Posluchači se do Divadelní školy sjíždějí každý první víkend v měsíci z celého Československa; v adresářích je na 150. Sdružení divadelních aktivit však má mnohem širší pole působnosti.

V posledních dvou letech pracujeme systémem tzv. dílen. Jejich smyslem je vedle všeobecného fyzického a duchovního rozvoje hledat spojovací články mezi nejstaršími tradičními kulturami - od japonského Nó, přes indické Katakeli, tance Bali, náboženské hry a mystéria až k Aztécké mytologii s přihlédnutím k alternativním divadelním proudům dvacátého století - aktivitám Artauda, Grotowského, Barby, Brooka... Pokoušíme se i o jakýsi antropologický výzkum. Nejčastějšími tématy těchto dílen jsou psychoterapeutické "divadlo", "divadlo" nonsensu, rituál, primitivní herectví, totální autorské divadlo nebo třeba "divadlo" Voda, "divadlo" Oheň, "divadlo" Země, "divadlo" Vzduch. Na tyto naše nesmělé pokusy se vážou i určité zahraniční aktivity. V minulém roce jsme některé dílny "vyvezli" do Velké Británie, Holandska a Švédska. Koncem listopadu jsem byl jako pozorovatel na 2. mezinárodní divadelní olympiádě v Dílí; tam jsem organizoval v návaznosti na festival dílny ve třech indických městech. Letos jsem podobným způsobem pracoval i v Mexiku a USA.

Cílem takovýchto setkání je iniciovat jiné myšlení - nejen o divadle. Nedařily se nám moc víkendové akce, protože trvá dva až tři dny, než se podaří prolomit bariéry a najít společnou řeč. Většina lidí má mysl příliš zatíženou záležitostmi, které smysl dílny rozbíjejí. Neopak úspěšná byla týdenní, desetidenní setkání - např. v Doubravníku na Vysočině vzniklo improvizované dvacetičtyřhodinové mystérium.

Na srpen připravujeme dvě otevřené dílny. Dílnu 1 - hned po Jiráskově Hronově - pro lidi, kteří s námi v životě nepřišli do styku. Na ni naváže Dílna 2 pro ty, kdo s námi již mají nějaké zkušenosti. Zájemci se mohou přihlásit na adrese: Sdružení divadelních aktivit, Jírovcova 2, 623 00 Brno, telefon - fax 05/38 10 28.

Tradiční kultury, mytologie, dílny doma i v zahraničí...

Jak ses vlastně na tuhle cestu dostal ?

Moje prvotní motivace vyplynula z přesvědčení, že jsem jako herec naprosto neschopný. A přitom jsem jako režisér pociťoval velkou potřebu umět určitý typ herectví předávat. V kontaktu s různými učiteli jsem si připadal zablokovaný, měl jsem pocit, že nedosahuji žádného vývoje. A to byl můj impuls pro hledání jiných hereckých technik. Kdysi jsem pracoval s amatérským souborem Kostka, pak jsem měl v jisté etapě čtyřčlenný profesionální soubor, s nímž jsme hráli pouliční představení a v Indii jsem založil "Otevřený soubor" československo-ugandsko-japonsko-indicko-tchajwansko-finský.

O co se chceš tady v Písku - s minimálním počtem lidí a v minimálním čase - pokusit?

Nechci se pokoušet o nic mimořádného. Chci dělat naprosto běžné a prosté věci, za kterými, pokud se budou dělat důsledně, se může objevit skrytý význam. Samozřejmě, že jsem časově těžce limitován, a tak jsem sám zvědav, jak to dopadne. Mám zkušenosti, že nejlepších výsledků jsem většinou dosáhl - i v krátkém čase - s lidmi, kteří v životě nedělali divadlo, nebo s lidmi, kteří se zabývali dynamickou jógou. S lidmi, kteří ke mně přistupují bez předsudků a s nádhernou naivitou dítěte se pokoušejí do sebe pozřít všechny poznatky, a přitom u nich funguje podvědomá kontrola a oni na to, co jim neslouží, zapomínají.

Slovům Igora Samotného naslouchal a co nejvěrněji se je pokusil zaznamenat

Zdeněk Aleš Tichý